

Головата Юлія
студентка групи ПФМ-51
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Радинський Сергій
кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Yulia Golovata
student of group PFM-51
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Sergiy Radynskiy
PhD (Economics), Associate Professor
Associate Professor of Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

МЕТОДИ ТА МОДЕЛІ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА METHODS AND MODELS OF DIAGNOSTIC FINANCIAL ACTIVITIES OF THE ENTERPRISE

У сучасних умовах господарювання питання діагностики фінансової діяльності набуває особливо важливого значення для всіх ланок господарської системи. Без оцінки та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства неможливо визначити ефективні шляхи його подальшого розвитку. Знання стану підприємницької діяльності важливе як для управлінського апарату даного підприємства, так і для його акціонерів, банківських установ, фінансових служб, територіальних органів управління, фіскальних органів тощо.

Фінансова діагностика діяльності підприємства є головним методом забезпечення платоспроможності та прибуткової діяльності підприємства. На основі отриманих результатів діагностики керівники різних рівнів приймають управлінські рішення, розробляється стратегія розвитку підприємства [3, С. 219].

Кожне підприємство, здійснюючи господарську діяльність, вимушене на своєму шляху боротися з кризами, долати труднощі, перешкоди фінансового, організаційного, техніко-технологічного характеру. Класифікація цих проблем на основі чітко визначених ознак дає змогу їх структурувати, шляхом діагностики визначити з них головні, домінуючі, намітити оптимальні шляхи їх розв'язання.

Фінансова діагностика ідентична діагностиці фінансового стану підприємства, що обумовлює дослідження основних показників та критеріїв результативності фінансової діяльності підприємства. На ідентичності понять «фінансова діагностика» і «діагностика фінансового стану» наполягає і С.В. Приймак [6, С. 9], на думку якої фінансова діагностика – це процес ідентифікації якості фінансового стану підприємства та визначення чинників, які впливають на його фінансові параметри.

О.А. Сметанюк пропонує наступне визначення поняття діагностики фінансового стану підприємства: «Під діагностикою фінансового стану підприємства розуміється ідентифікація стану об'єкта через реалізацію комплексу дослідницьких процедур, направлених на виявлення домінантних факторів такого стану, симптомів та причин виникнення проблеми або можливих ускладнень, оцінку можливостей підприємства

реалізувати стратегічні і тактичні цілі, підготовку необхідної інформаційної бази для прийняття рішення» [7, С. 7].

А.І. Муравйов наголошує, що діагностика фінансового стану – це спосіб встановлення характеру збоїв нормального перебігу господарського процесу на підставі типових ознак, властивих тільки цьому об'єкту. Автор акцентує увагу лише на аналізі і контролі відхилень від нормального перебігу господарської діяльності підприємства [5, С. 53].

У свою чергу О.О. Гетьман, В.М. Шаповал зазначають, що діагностика фінансового стану – спосіб розпізнавання соціально-економічної системи за допомогою реалізації комплексу дослідницьких процедур і виявлення в них слабких ланок і «вузьких місць» [2, С. 12].

Відзначимо, що приведені визначення є досить повним і змістовним. Розвиток дослідження сутності поняття «фінансова діагностика» та виділення її принципів, функцій та методичного інструментарію свідчить про те, що на зміну тлумаченню діагностики як процедури аналізу та встановлення поточного стану приходить ширше її розуміння, а саме як складової системи стратегічного управління, дієвого інструменту забезпечення конкурентоспроможності підприємства у довгостроковій перспективі.

Кость Я.О. виокремлює окремі складові економічної діагностики [4, с.57]:
- консалтингова, - аналітична, - інформаційна, - антикризова.

Коефіцієнти використовують фінансові аналітики підприємства та її численні контрагенти. Кожен з них, визначаючи коефіцієнти, керується своїми специфічними цілями. Аналітики, що працюють у фінансовому відділі підприємства, широко застосовують метод коефіцієнтів під час планування економічної і фінансової діяльності, для поточного контролю, контролю за рухом грошових потоків, для визначення співвідношення курсів корпоративних цінних паперів та їх балансової вартості, оборотності активів і для вирішення багатьох інших завдань. Контрагенти підприємства ставлять свої цілі і вирішують завдання одержання інформації про фінансовий стан підприємства.

Залежно від цілей і методів здійснення діагностики вирізняють дві основні системи здійснення фінансового аналізу:

1. Експрес-діагностика фінансового стану підприємства дає миттєвий погляд на ситуацію і призначена для пошуку і виділення найбільш важливих і складних проблем управління фінансами. Мета – проста наочна оцінка фінансового стану і динаміки розвитку організації.

Виконувати експрес-діагностику доцільно в три етапи:

підготовчий – його метою є прийняття рішення про доцільність і можливість аналізу, що робиться на основі знайомства з аудиторським висновком і перевірки готівки всіх форм і додатків, валюти балансу, взаємної ув'язки показників та їх співвідношення;

попередній огляд бухгалтерської звітності та економічне читання.

Мета в широкому розумінні:

розгляд показників бухгалтерської звітності, їх вивчення та відбір об'єктів для поглибленого аналізу; аналіз звітності є основою експрес-діагностики.

узагальнення результатів господарської діяльності та оцінка фінансового стану підприємства.

Таким чином, істотною перевагою експрес-діагностики є виявлення негативних тенденцій на ранніх стадіях і розробка заходів щодо їх нейтралізації. Експрес-аналіз може завершитися рекомендацією про необхідність більш детального аналізу фінансових результатів та фінансового накопичення.

2. Фундаментальний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства призначений для поглиблення та деталізації оцінок, отриманих в результаті експрес-діагностики, а також визначення реального економічного потенціалу організації. Мета такого аналізу – більш докладна характеристика майнового і фінансового положення підприємства, результатів його діяльності в звітному періоді і можливостей розвитку в майбутньому. Він

конкретизує, доповнює і розширює окремі процедури експрес-аналізу. При цьому ступінь деталізації залежить від аналітика.

Процедура фундаментального аналізу включає в себе наступні етапи: відбір і підготовка даних фінансової звітності для проведення аналітичного дослідження; аналітична обробка вихідної фінансової інформації передбачає переклад типових форм бухгалтерської звітності (зокрема бухгалтерського балансу і звіту про прибутки і збитки) в агреговану зручну для аналітичних цілей форму; інтерпретація отриманої аналітичної інформації; формулювання основних висновків та підготовка рекомендацій щодо поліпшення фінансового стану підприємства [3, С. 221].

Фінансовий аналіз проводиться за допомогою різного типу моделей. Виділяють три основних типи моделей: - дескриптивні; - предикативні; - нормативні.

Дескриптивні моделі – моделі описового характеру, є основними для оцінки фінансового стану підприємства. До них відносяться: побудова системи розрахункових балансів, надання фінансової звітності в різних аналітичних розрізах, вертикальний і горизонтальний аналіз звітності, система аналітичних коефіцієнтів, аналітичні записки до звітності. Усі ці моделі засновані на використанні інформації фінансової звітності.

Предикативні моделі – це моделі передбачувального, прогностичного характеру: розрахунок точки критичного обсягу продажів, побудова прогностичних фінансових звітів, моделі динамічного аналізу (жорстко детерміновані факторні моделі і регресійні моделі), моделі ситуаційного аналізу. Нормативні моделі – дозволяють порівняти фактичні результати діяльності підприємства з очікуваними. Використовуються в основному у внутрішньому фінансовому аналізі. Їхня сутність зводиться до встановлення нормативів по кожній статті витрат по технологічних процесах, видах виробів, центрах відповідальності і т.п. і до аналізу відхилень фактичних даних від цих нормативів [1, С. 120].

У цілому, слід відмітити, надзвичайну важливість діагностики фінансової діяльності та фінансового стану будь-якого підприємства, адже через визначення поточних фінансових показників підприємство формуватиме стратегію власного розвитку, що дасть можливість, орієнтуючись на поточні показники фінансового стану, забезпечити зростання ефективності діяльності підприємства у перспективному періоді.

Перелік використаних джерел:

1. Андрущак Є. М. Діагностика банкрутства українських підприємств. *Фінанси України*. 2004. № 9. С. 118-124.
2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економічна діагностика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 307 с.
3. Готра В.В., Ріпич В.В., Дячок А.В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Економіка і суспільство*. 2017. № 8. С. 219-223.
4. Кость Я.О. Місце фінансової діагностики в системі фінансового менеджменту підприємства. *Наука й економіка*. 2010. №2. С.55-63.
5. Лук'янова В.В. Сучасний стан теоретичних основ діагностики діяльності підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2009. № 3. С.52-58.
6. Приймак С.В. Діагностика фінансового стану підприємства в системі контролінгу : Автореф. дис. канд. екон. наук / 08.00.08. К. : Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2007. 20 с.
7. Сметанюк О.А. Діагностика фінансового стану підприємства в системі антикризового управління: Автореф. дис.... канд. екон. наук / 08.06.01. Хмельницький: Хмельницьк. нац. ун-т, 2006. 20 с.